

kultury a její interakce v aspektu jazykovém, literárním, sociálním apod. Další, takřkajíc okruhy „intrinsic“ se mohou týkat metodologie a interpretace: zde jsme hodně zanedbali a nůžky mezi přísnou vědou a volným uvažováním se zvětšily, takže to někdy vypadá, že je vše dovoleno. Může jít o výzkum základní, ale také o jeho boční, aplikabilní produkty, výstupy, jimiž by se mohla zabývat naše politická místa: kolikrát byla například slavistická pracoviště v poslední době požádána vládními místy o odborné expertízy? Slavistika ve svých potencích drží ruku na tepu doby, ale ve svých přesazích se – pateticky řečeno – dotýká i věčnosti, tj. obecnějších témat; není divu, že právě slovanský materiál vedl v minulosti nejednou k utváření nových metodologií: v lingvistice, v literární vědě i v kulturologii (např. ruská formální škola, strukturalismus, komparatistika, genologie, areálová studia).

I když o slovanském areálu a slavistice je obecné povědomí nyní slabší než kdysi a občas je tu i nápis „hic sunt leones“, sílí také představa – nehledě na to, co bylo výše uvedeno - jejich vzrůstajícího, byť ještě zcela skrytého významu – Hic Rhodus hic salta.

Z úvodního vystoupení Iva Pospíšila na I. kongresu českých slavistů, který se konal v Plzni 2.-3. října 2007.

Rusové a Morava

Dne 13. ledna 2007 zorganizovalo Ruské kulturně osvětové sdružení na Moravě pod záštitou hejtmána Jihomoravského kraje ing. Stanislava Juránka ve spolupráci s Ústavem slavistiky Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, Obcí moravských spisovatelů, Českou asociací slavistů a Slavistickou společností Franka Wollmana ve společenském centru Brno-střed konferenci Rusové a Morava, která se těšila velkému zájmu Rusů žijících v ČR i českých rusistů. Sborník z konference (**Rusové a Morava**. Ruské kulturně osvětové sdružení na Moravě, Brno 2007, 119 s., náklad 750 ks) doprovázený množstvím fotografií z jednání konference i odjinud doložil zájem odborníků, ale i veřejných činitelů o toto téma. Konference se zúčastnili mimo jiné generální konzul Ruské federace v Brně V. I. Sibiljov, kněz pravoslavné církve v Brně Jozef Fejsak, ředitel Muzea města Brna Pavel Ciprian a představitelé organizátorů, především spiritus agens konference, básníka Ljubov Vondroušková, předseda Obce moravských spisovatelů Jaroslav Novák, Tamara Galynina z Ostravy, autor těchto řádků, který promluvil za Ústav slavistiky a dvě spoluorganizující občanská sdružení a jiní. Na téma slovanského etnosu promluvil Alexej Jakovlev, o některých aspektech moravské rusistiky Ivo Pospíšil, o historii ruské pravoslavné církve Jozef Fejsak, Jiří Gazda referoval o spolupráci Ústavu slavistiky s Filologickou fakultou Státní univerzity v Nižním Novgorodě, Aleš Brandner zase celkově o spolupráci Ústavu slavistiky s ruskými univerzitními pracovišti v minulosti i v současnosti, absolventi brněnské rusistiky, a to Alexandr Brummer o dvou důležitých bohemikách také ve spojení s Karlem Havlíčkem Borovským, Josef Šaur o historiografovi Josefu Macůrkovi a ruském dějepisci Vladimír Franta o tvorbě Ljubov Vondrouškové, Taťána Kuxová o díle Otokara Březiny ve vztahu k Rusku, Marta Králová o tématu Janáček a Rusko, Josef Kůta o ruských vojácích na Moravě v 19. a 20. století; dále ze sféry vojenské historie přispěl Vlastimil Schildberger, Galina Binová pojednala o prvním ruském gymnáziu na Moravě, Viktor

Jevsejenko o ruských studentech brněnské polytechniky, Vadim Mazurkevič o básnickém překladu, Soňa Holečková o činnosti klubů vojenské historie, Zdenka Vencálková o Russech na našem území; konferenci dále pozdravili Dobromila Kosinová, Milan Zemánek, v diskusi dále vystoupili další účastníci, najdeme tu i dopisové ohlasy (Vít Pospíšil, Danuše Pribišová, Zdenka Přikrylová, Jaroslava Kavínová). Zdá se, že by se konference na téma Rusové a Morava mohla stát dobrou tradicí.

Ivo Pospíšil

Život mezi poezií a filozofií In memoriam profesora Zdeňka Mathausera

Necelého půldruhého roku po náhlé smrti své ženy, významné badatelky v oboru staroruské literatury a poetiky, profesorky Světlý Mathausarové (1924-2006),¹ skonal po krátké nemoci vědec světového formátu Zdeněk Mathauser (3. 6. 1920 - 27. 5. 2007). Kdykoli jsem s ním v tom mezidobí hovořila, vždy dával najevo hluboký stesk, protože ztratil nejen oddanou ženu, ale i partnerku, jejíž vědecké zájmy harmonicky souzněly s jeho vlastním tvůrčím směřováním. Jejich vyrovnané manželství, z něhož vzešly další dvě generace, patřilo k těm malým zázrakům, pro které stojí zato žít.

Zdeněk Mathauser patřil k těm vzácným lidem, kteří dovedou i v dobách světových a národních katastrof, jež na něho osobně dolehly po třikrát s celou neodvratnou urputností, nalézt skulinu, jíž lze uniknout do vlastního světa tvůrčí fantazie. Poprvé se tak stalo za totálního nasazení na malé bavorské železniční stanici, nepřiliš odlišné od místa děje proslulých Hrabalových *Ostře sledovaných vlaků*. Mezidobí mezi průjezdem vlaků využíval k důkladnému studiu fenomenologické filozofie, jíž zůstal věrný po celý život. Na prahu slibné filozofické kariéry, k níž získal po válce základ studiem u J. B. Kozáka na Karlově univerzitě, znovu zasáhla historie a Zdeněk Mathauser se přeorientoval na svůj druhý obor. Do popředí jeho zájmu se dostala ruská poezie. Hluboký filozofický základ a neomylné estetické cítění ho vedly k problémům v té době u nás téměř nedotčeným – k ruské avantgardě. Za širokými zády Vladimíra Majakovského bylo možné propašovat do českého prostředí celou ruskou básnickou modernu i riskantní avantgardu. Kniha *Umění poezie. Vladimír Majakovskij a jeho doba* (1964), obhájená na titul doktora věd, nastartovala řadu překladů avantgardních básníků a jejich edic, na nichž se Mathauser obvykle aktivně podílel. Strmý profesní vzestup, během něhož Mathauser prošel několika vysokými školami a stal se vůdčí osobností slavistiky a estetiky, byl opět přerván s nástupem normalizace, kdy měl zákaz vysokoškolského působení a potíže s publikováním. Útočiště v té době nalezl v Ústavu teorie a dějin umění ČSAV, v jejímž rámci působil v letech 1968-1970 jako ředitel Ústavu jazyků a literatur, kam spadal i Slovanský ústav.² Liberálnější situace na Slovensku Mathauserovi umožnila v té době oficiálně publikovat (např. v překladu do slovenštiny spis *Literatúra a anticípacia*, 1982) a hlavně se podílet na výzkumu komunikativních teorií pravidelnou účastí na konferencích, pořádaných v Nitře *Kabinetem*

¹ Danuše Kšicová, *Za Světloú Mathauserovou*. Opera Slavica XVI, 2006, č. 3, s. 55-56.

² Pospíšil, I. – Zelenka, M.: *Zázrak neubývání a společné osy dialogu*. Umění teorie a Zdeněk Mathauser. Slavia, Euroslavica, Praha 2000, s. 390-392.